

In da Hebrejci izraz ima psovanja
„Gojim“ za vse, kar koli mu vkljubuje;
Da Grk in Rimci „barbarstvo“ sploh naziva,
Kar ptuje je: — ni zmes mar tega kriva?

Če z „džjavri“ pita nas Turčin nemili,
Slovan soseda tih'ga „Nemec“ kliče;
Ak Lah pod jarem „slavo“ našo silí,
In Madžar spet nas s „Tóth nem ember“ *) viče (!):
Gotovo duh tú svade rogovíli,
Nesloge duh, ki zlobe plod ga miče.
„Ne razumem“! — Ta kal že večkrat bila,
K' je srd, razpor in vojske zaplodila.

„Ne razumem“! — Nesreča pač velika
Za rod naš revni v solzni tej dolini
Babeljska zmes, jezikov je razlika. —
Pa — kakor grom in strela na višini,
Zvun groze, vsemogočnosti je slika,
Al pa vihár, ki trdni žuga lini,
Vedré zrakove premodrost skazuje,
Glej jezik tud' oboje potrduje.

Gospodov namreč tak je zakon večni,
Da z zlega blagor mora se roditi.
Jezikov trud razloček prenesrečni
Od dveh strani je treba presoditi.
Prekletstvo je! — Resnici tej nevšečni
Se prvo mora mesto prepustiti.
Da vir bogastva duhu je in svetlosti,
Izkaz je to nadzemeljske modrosti.

In res, za v labirint duha prečudni
Kdo rešno nit Arjadinó nam prede?
Kdo glavi kaže pot nek uka trudni?
Odkod imajo tečno hrano vede?
Kdo znanstev blagih je ključar priljudni?
En jezik sam? — To sanje so le bléde!
Ključavnic že zakladnica skor vsaka
Po več ima; — pri znanstvih ni mar taka?

Jezikov mnoštvo kazni Božja ni le,
Tud' — žark prelep nebeske je svitlobe.
Iz dobrotljivosti brezkončno mile
Premodri vlil ga je v duhá tesnobe,
Da so v kalejdoskop se spremenile;
Pač res, zrkalo Božje smo podobe! —
Trditve te da niso brez veljave,
Spričujejo jeziške preiskave.

Kar zvezd tedaj na nebu je razlika,
Kar brezštevilnih vrst in barv cvetlice,
Kar pevcov v logu razna je oblika,
Kar glas ljudi vès razni in razno lice:
Glej to jeziške raznosti je dika,
To čudotvor Očetove pravice. —
Toraj previdnost v prahu zdaj molimo,
Ter jezik, um, srcé ji poklonimo!

Priznajo naj človeški vsi rodovi,
Da čudne Božje pót so in dela! —
Pa čuj! — od kod, ki slišim jih, glasovi?
Zakaj Sionska hči je ostrmela?
Kaj čud'jo tak Arabski se sinovi?
Krečane tud' je groza spreletela;
In Partijani, Rimci in Medjani
Strmijo vsi v Sionskih ul'cah zbrani!?

Strmé veselja vsi, ker dan je sveti,
Ko Božji Duh prenavlja zemlje lice.
Radujte se vsi narodi zakleti!
Odprte že jezikov so temnice:
Poslanci Božji ognja svet'ga vneta
V jezikih vseh razlagajo resnice.
Napuha duh jezike razdeluje,
Nebeski Duh v ljubezni jih zdržuje!

Ni ga tedaj razločka več na svetu
Med Grkom in barbarjem zanič'vanim;
Le bratje smo si v novem tem zavetu,
In narodom k edinosti pozvanim
Enak je cilj odločen po Očetu,
Enaka čast mogočnim in — teptanim.
Rodov prekletbo — Milost je pregnala,
In mavra nad jeziki je prisjala!

*) Slovan ni človek.

Gorica draga, domovina mila!
In Ti Gimnazija, Mati ljubeznjiva,
K' jezikov si šestero nas učila!
Hvaležnih Vama src ljubezen živa
To pesem danes bi rada posvetila;
To pesem, ki jo priča zanesljiva.
Da v šolah teh, pri znanstev mizi zlati,
Slovenski jezik z drugimi se brati.

Ozir po slovanskem svetu.

S r b i j a.

Zemlja in národ srbski.

Popisal dr. Ivan Podlišček v Topóideru.

(Podlistek.)

1. Iz zemljopisa za srbske šole posnamem še kratek popis, pa samo najimenitnejše mesta v spomin vzamem; vse drugo pustim do tistihmal, kadar bom globokeje v srbsko zemljo prišel.

2. V valjevskem okrožji, ktero ima štiri sreze, je glavno mesto Valjevo na Kolubari, ki je jedna največih rek kneževine srbske. Valjevo je sedež okrožnega načelníčstva (Kreisamt) in (okružnega suda) okrožne sodbe, ima eno cerkev, šolo, 1200 prebivavcov in imenitno trgovino. V Valjevem so zdaj skoraj vse čete prostovoljcev in od tod bojo v Bosnijo udarile, kakor se pripoveduje; tudi en Krajec je med njimi, g. Janez Pohar, bivši bogoslovec iz Gorice, rojen v Begnjah na Gorenskem.

3. V šabačkem okrožji, ktero tri sreze ima, je glavno mesto, Šabac na Savi, sedež škofa, načelníčstva in sodbe okrožne, ima eno cerkev, pol gimnazije, druge šole in 3600 prebivavcov. V Šabacu je tudi turški grad ali trdnjava. Blizo Šabca je mišarsko polje, na katerem so Srbi pod Črnim Jurjem Turke jako našeskali.

4. V podrinskem okrožji (ime od reke Drine), ktero iz treh srezov sestoji, je glavno mesto Loznica blizo reke Drine, je sedež načelníčstva in sodbe okrožne, ima eno cerkev, šolo in 1500 prebivavcov. Blizo tega mesta so stare razvaline „Kovilje“ imenovane. Sokol, trdnjava, v kateri sami Turci živé, ima dve turške žamiji (cerkvi). V podrinskem okrožji je dosti svinčene rude.

5. Uzičko okrožje ima pet srezov, glavno mesto je Užica na Detini, je sedež načelníčstva in sodbe okrožne. V Užici je tudi normalna šola in ena pravoslavna cerkev pa petnajst turških žamij (cerkev), med 4900 prebivavci je 3700 Turkov! Blizo Užice je samostan Arilje, postavljen leta 1237 pod kraljem srbskim Urošem velikim Nemaníču V.

6. Čačansko okrožje ima 4 sreze. Glavno je mesto Čačak na Moravi, sedež škofa uziškega, okrožjega načelníčstva in okrožne sodbe, ima eno šolo, cerkev in 1200 prebivavcov. Blizo Čačaka je imeniten samostan Žiča, posvečen svetemu Savu. V tem kloštru so se srbski kralji kronali. V tem okrožji je tudi kloster Studenica na reki Studenici, ki je osnovan po kralju Štefanu I. Nemaníču leta 1165. V slavnem tem samostanu so pokopališča srbskih kraljev iz roda Nemaníčev.

7. Rudničko okrožje ima 3 sreze. Glavne so mesta Rudnik in Majdan, ki sta že v starodavnosti imenitne mesti bila, kjer so srbski kralji rude kopali in denar kovali. Bruznica je sedež načelníčstva in sodbe okrožne, ima eno cerkev, šole in 250 prebivavcov. To mesto stoji med velikimi planinami.

8. Kragujevačko okrožje ima tri sreze. Glavno je mesto Kragujevac na Lepenici, je sedež okrožnega načelníčstva in okrožne sodbe, ima 3000 prebivavcov, eno cerkev, šolo in pol gimnazije. Topola je vas, v kateri je Črni Juri svoj sedež imel in kjer je eno cerkev sozidal, v kateri ima njegov rod svoje pokopališča. Tukaj je tudi šola.

9. Jagodinsko okrožje ima dva sreza. Glavno mesto je Jagodin, sedež okrožnega načelníčstva in okrožne

sodbe; tukaj je, kakor po vseh okrožnih mestih, tudi ena glavna šola, ena cerkev, in ena fabrika za steklo. Jagodin ima 3300 prebivalcev.

10. Čuprijsko okrožje ima tudi dva sreza. Glavno mesto je Čuprija na Moravi, kjer je sedež načelnicestva in sodbe okrožne. Čuprija ima tudi le eno cerkev, glavno šolo, dobro trgovino in 2000 prebivalcev. Blizu Čuprije je veliki samostan Ravanica, ki ga je knez Lazar sozidal in stoji med bregovi, poleg njega je imenitno pečovje. Paračin ima 3200 prebivalcev, eno cerkev, šolo in sodbo. Svilajnac na Resavi ima tudi eno cerkev, šolo in 3000 prebivalcev. Mansija na Resavi, slaven, močno vtrjen kloster s silovitim zidovjem, ki ga je Štefan Visoki sozidal.

11. Kruševačko okrožje ima 4 sreze. Glavno je mesto Kruševac blizu Morave, že v starosti imenitno mesto, bilo je to mesto Juga Bogdan-a in potem glavno in prestolno mesto kneza Lazara, kjer se še današnji dan velike razvaline nekdanjega imenitnega mesta vidijo. Kruševac je sedež okrožnega načelnicestva in okrožne sodbe, ima eno staro cerkev kneza Lazara, šolo, dobro trgovino in 2000 prebivalcev.

12. Aleksinačko okrožje ima dva sreza. Glavno mesto je Aleksinac blizu bulgarske Morave, ima 2000 prebivalcev, je sedež okrožnega načelnicestva in okrožne sodbe, šola, cerkev itd. Banja ima eno cerkev, šolo, sodbo, kaj slavite toplice in 800 prebivalcev. Deligrad, kjer se je v početku našega stoletja grozno človeška kri prelivala, zakaj tukaj so imeli Srbi silovite šance, na ktere so Turki brez vsega uspeha trkali.

13. Gurgusovačko, zdaj kneževačko okrožje ima dva sreza, glavno mesto je Gurgusovac, zdaj Knježevac na Timoku s 1700 prebivalci, kjer je vse to, kakor v vsakem okrožnem mestu.

14. Črno-rečko okrožje ima tudi dva sreza. Glavno mesto je Zaičar z 2300 prebivalci.

15. Krainsko okrožje ima štiri sreze. Glavne mesta so: Negotin, sedež škofa timočkega, načelnicestva in sodbe okrožne, škofovega konsistorija. Negotin ima eno cerkev, pol gimnazije, eno glavno šolo, dobro trgovino in 3000 prebivalcev. Kladovo na Donavi z 850 prebivalci nasproti Vlaške. Adakale, turški grad na nekem donavskem otoku nasproti Avstrii.

16. Požerevac ima 5 srezov in je največje okrožje knježevine srbske. Glavno mesto je Požerevac blizu Morave, ima 4200 prebivalcev in vse drugo, kar srbske okrožje mesta imajo. Tukaj je leta 1718 mir bil zaključen med Turkom in Avstrijanci. Gornjak, na Mlavi med velikimi planinami slaven samostan, kjer so imenitne razvaline in trdno sozidani mali gradovi.

17. Smederevsko okrožje ima dva sreza. Glavno mesto je Smederevo na Donavi, kjer Jezava v Donava steka. To mesto je od despota Žoržija Brankoviča leta 1435 sozidano bilo. Smedereva ima eno grozno staro cerkev, 3400 prebivalcev in vse drugo, kar srbske okrožne mesta imajo.

Vem, da Slovenci se bojo čudili, da najimenitnejše srbske mesta samo po eno cerkev imajo. Na to odgovorim, da pred kakimi 30 leti še po celi Srbii noben zvon pel ni in vernih k Božji službi ni smel vabiti; pred 30 leti še v glavnem mestu Belem gradu kristjani zvonov imeti niso smeli! Zdaj jih ima, hvala Bogu, vsa Srbija.

Dopisi.

Iz Topčidera v Srbii 1. sept. Dr. Podl. — Letos je srbska zemlja obrodila, da najstareji ljudje tako dobre letine ne pomnijo. Žira, ježic, češpelj, grojzdja in družega sadja je vse polno. Svinje, pravijo, bojo zlo dober kup, ker je žira sila dosti. Slivovec prodajajo kmetje po 2 krajcarja bokal. Tudi vino, pravijo, ne bo čez 2 do 3 krajcarje bokal. Srbskemu slivovcu gotovo para na svetu ni, pa tudi srbske vina se morejo med najboljše vina šteti. Res, da

imamo letos zopet grozno veliko sušo, pa tukaj nam suša ne škoduje skoraj nič, zakaj strn (zimski setev) je dobro obrodila; in Srb skoraj nobene poletne setve (jare) nima. Ajda, repa, korenje itd. so Srbu čisto neznane reči, ako-ravno bi se tukaj gotovo kaj dobro sponašale. Narodno našo slovensko jed (žgance) so Srbi v Topčideru pri meni kaj hvalili, pa žalibože, da mi je kmali moke zmanjkalo. Letos sem od doma repnega semena dobil in ga posijal, tudi ajde bi si bil naročil, pa malnov ni, da bi mi znali lepo moko mleti. Pri nas so zdaj opanke pri gospôdi in pri kmetu v modi; vse je v opankah in v orožji. Beligrad je prav vojniški tabor; vsake ulice so polne barikad in vo-jnikov, in skoraj vsako poslopje se je v kosarno in trdvinu spremenilo. Tudi Topčider je zdaj poln vo-jnikov. Turka se nihče več ne boji, samo prekane evropske diplomacije še narod plašijo.

Iz Sibirja na Erdeljskem 4. sept. — Dokler se vaši dijaki v največji radosti po dokončanem šolskem letu razveseljujejo, še mi z vso marljivostjo v tempelj učenosti zahajamo. Enega vrlega g. profesorja smo zgubili; vrnil se je v Nasavo na Nemško; visoka vlada je ukazala domačina vnesti, da se tako malo po malo ptujci odrinejo. — Kar mene zadeva, se z veseljem spominjam pretečenega šolskega počitka, zakaj vidil sem spet po mnogih letih v ljubi domovini slovenski ljubeznjive prijatelje in znauce svoje, ki so me prijazno in gostomilo povsod sprejemali; moj srčen pozdrav Vam vsim iz daljne dežele: Bog Vas živi! Vidil in slišal sem, kako lepo se slovenščina razcveta v krajih, kjer se poprej za njo še zmenili niso. Srce mi je radosti v prsih igralo, spoznavši, da se domorodci moji zavedajo svojega slovenskega roda! Vidil sem prvikrat in ju spoznal za našo sveto reč vneta in mnogozaslužena gospoda dr. B. in T. Slava jima! Vidil sem, kako se staro Celje — zibelj mojega stana — mladuje in lepša, — kako pa Maribor še zmirom po mestu pretaka gnjusno gnojnico kakor pred 24 leti, ko sem ga prvikrat obhodil. Tudi nekteri Mariborčani mislijo, da le „vinograd“ imajo, pa so že veljavni možaki! — Kdor hoče kaj divotnega gledati, naj se vozi po železnici čez Ptuj do Pešta memo Blatskega jezera, kjer žerjavi gnjezdijo; dalje do Kašave, prijaznega mesta s priljudnimi prebivalci na zgornjem Ogerskem memo Tokaja, kjer žlahno pa silno drago vince (majhna kupica po 70 krajc.) raste. Povsod pa na Štajarskem kakor na Ogerskem je huda vročina vse — posebno koruzo — posmodila, le na Erdeljskem je bolje; tukaj bomo imeli vsega zadosti. O lepa, dobra in rodovitna dežela, škoda, da niso ljudje enega plemena, ene vere! Hlaponi bojo tudi v kratkem, kakor se kaže, čez njo dirjali, ako zavid in razprtija močnejša od njih ne bode, zlasti koloških Madjarov. — H koncu še nekaj za kratek čas. Gospodična iz bele Ljubljane mi je pravila, da pri „besedi“ v Ljubljani je neki mestjan neko mestjanko prav po domače brez vse politure na ples povabil: „Slišite dečva, hočete z menoj ripsati?“ Te besede so nek blago dečvo toliko razkačile, da je hipoma kviško planila in zbežala s plesišča. Renegatu, ki je to laž skoval menda za „Tagespoštnega“ dopisuna, ponudim jez drug nagovor, da vidi, kako je Slovenec, ki ga je že „kultura“ oblizala, svojo plesavko nagovoril; naj postopač še to povabilo si zapiše v svoj „portefeuille“: „Precartana in najlepša izmed vseh lepih gospodičin! S ponižnim srcom se Vaši krasoti priklanjam in Vas milo prosim, dovolite mi, Vašemu nevrednemu slugu, da z Vami rajati smem“. Ta pa nek ni košarice dobil. Cvetko.

Od rogačke Slatine 8. sept. Š. — Vse ima svoj konec, in tudi tukajšni „Bade-Saison“ se misli 22. t. m. celom končati. Sploh se more reči od vseh gostov, ki so letos bili sëm prišli, akoravno različnih narodov, da so si vendar prav priljudni bili, in harmoničnega društvenega življenja nikjer kazili niso. — Med časniki, ki jih je letos do 30 vedno v kavarni najti bilo, se je vidilo, da so